

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 7 - 79. årg.

10. juni 1958

INDHOLD:

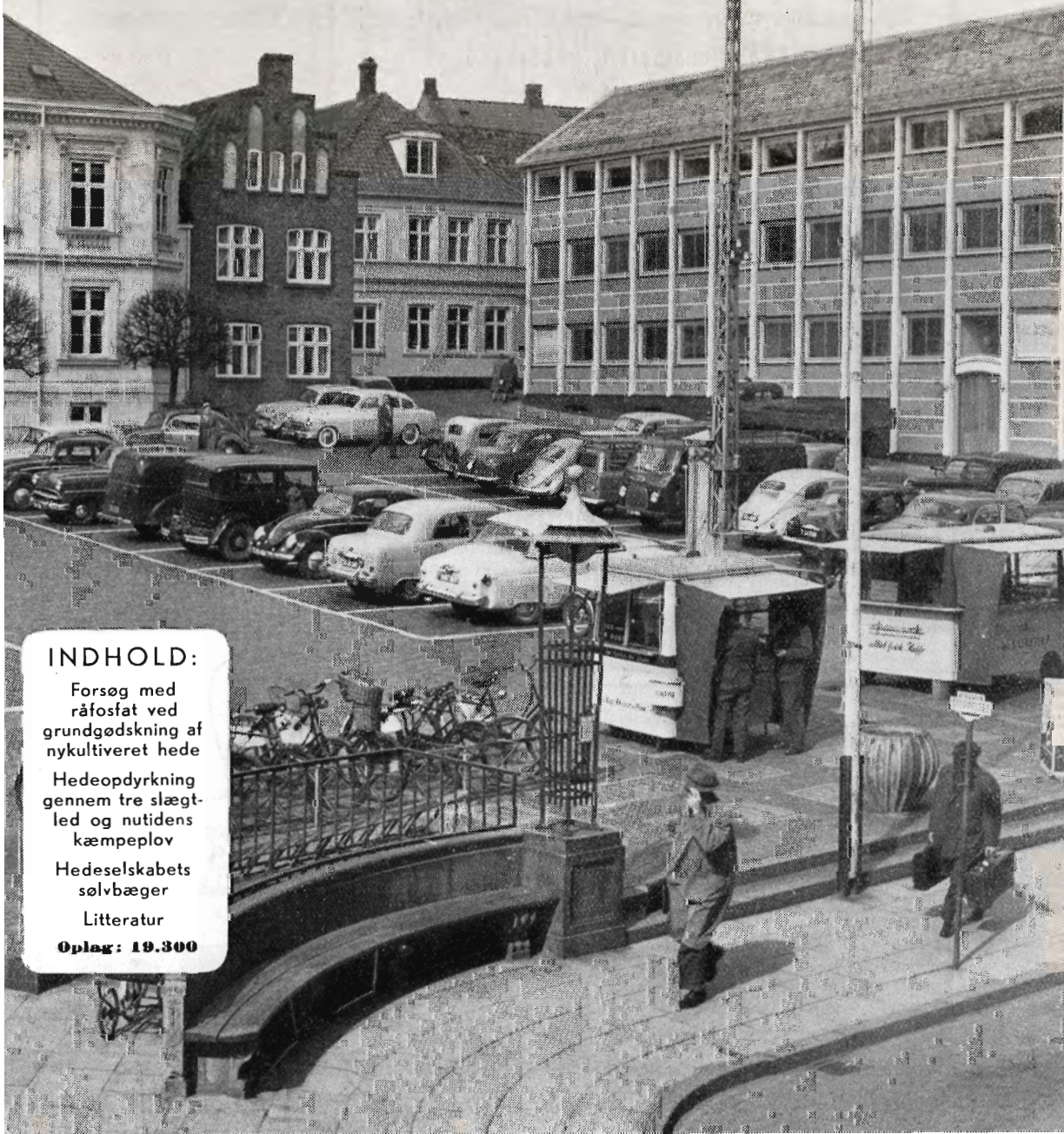
Forsøg med råfosfat ved grundgødsning af nykultiveret hede

Hedeopdyrkning gennem tre slægtled og nutidens kæmpeplov

Hedeselskabets sølvbæger

Litteratur

Oplag: 19.300

Indhent tilbud nu

... sikrer Deres afgrøder mod tørke vander uden pasning 4—8 timer. Leveres i alle størrelser. Billig i drift. Gunstige betalingsvilkår.

A. FEDDERSEN Ing.
Øster Farimagsgade 75, Købh. Ø.
Telf. Tria 3701.

Repræsentant for Jyll.: S. Sørensen, Brande, telf. 93.

Landmændenes eget gensidige Forsikringselskab

Hagelskadeforsikringsforeningen for Jylland

har nu i 90 Aar (siden 1866) ydet de jydsk Landmænd en fuld betryggende Forsikring mod Tab ved Haglskade paa Markafgrøder til den lavest mulige Aarspræmie.

Gennem Reassurance er Medlemmernes solidariske Ansvar nu stærkt begrænset.

Indmeldelser modtages af de i hvert Herred ansatte Distriktsforstandere eller ved Henvendelse til Foreningens hovedkontor, Sct. Clemensstorv 9, Aarhus. Direktør Werner Houlberg - Telefon 2 12 84.

Bestyrelsen for Foreningen:

Kammerherre *Chr. Lüttichau*, Tjele, Formand.
Proprietær *Suhr-Kirketerp*, Alstrupgaard pr. Hadsten.
Proprietær *Jesper Berg*, Margrethegaard, Haderslev.
Proprietær *H. Knudsen-Kold*, Sølyst pr. Hanbjerg.

Det gensidige forsikringselskab

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner forsikring for genplantningsværdien for nåletræsplantager overalt i Danmark. — Indskud een gang for alle 1 kr. pr. ha. Årlig præmie pr. ha 50 øre, minimum 2 kr. Vedtægter og indmeldelsesblanketter ved henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG
Telefon 1340

AKTIESELSKABET

SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

Aktiekapital og reserver kr. 2.760.000
Telefon 1122 (5 linier) - Rigstelefon 7

Den gamle bank med de moderne forretningsprincipper

Holstebro betonvarefabrik

v. Anton Madsen

Holstebro . Tlf. 3

Alt i Betonvarer

indentor

Dansk Ingeniørforenings

Normer

Resenbro

Cementstøberi

v/ingeniør C. G. Madsen

Telefon 34

Prima betonrør

efter dansk ingeniørforenings normer

Mrk. $\triangle$ alle gangbare dimensioner fra 10—80 cm såvel med som uden muffe

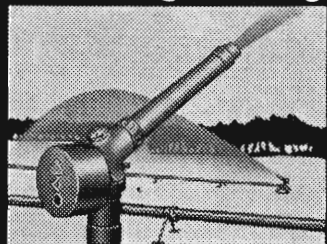
FROCONTORET
KOLDING

Telf. 43 - 313

**FROAVL
FRØHANDEL**

Vandingsanlæg

C.H. CLAUSEN
BROAGER TLF. 269

FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER

Det
kan
klares
fra
fly

Telf. Odense 16398 (kl 9-17)

Postadresse:

Odense lufthavn, Beldringe st.

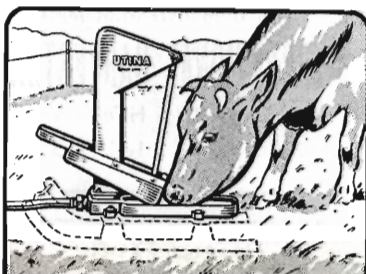
Tidligere er udført bekæmpelser ved pudring eller sprøjtning som følger:

Lærkemøl — Lus i ædelgran — Egeloppe — Bladhvepselarver, nematus m. fl. — Snudebiller i juletræer — Meldug i egekulturer — Urinstof i juletræer (gødskning)

MALMMOS-FLY

v. Aktieselskabet Agro-Kemi

UTINA SELVVANDINGSPUMPE

*Lad Dyrene selv „pumpe“
og de har altid rent og friskt Vand!*

1 pumpe til 25 dyr

SUGEEVNE:

6 m lodret

25—50 m vandret.

Intet tilsyn eller smøring.

PRIS: KR. 295,-

Aprøvet af Bygholm.

H. Funch-Thomsens Effi.

HERLEV . TELF. 941100

DEN BEDSTE ANBEFALING: 35,000 STK. I BRUG

**Stenstrup og Odense
teglværkers kontorer**

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Betonklinker

Isoleringsplader

A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK

TELF. HERBORG 12

Dansk Brandforsikringselskab

»VERMUND«

af 1904 - gensidigt selskab

Bygninger og løsøre

Virkefelt hele landet

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

Frøavlscentret

HUNSBALLE

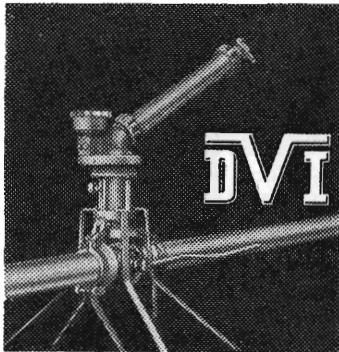
Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

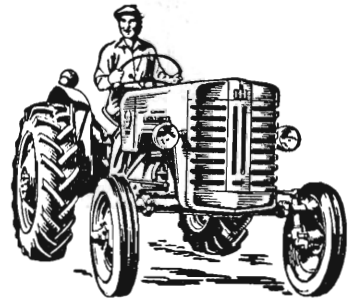

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125

FARMALL B-250

vægtoverføring
universal ophæng

Aftal demonstration med:

INTERNATIONAL HARVESTER

KØBENHAVN - HORSENS

Su *9200

Telf. *2 53 99

SKANDIA jordbrugskalk —

SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S

Aalborg: telefon 2 92 55

Værket: telefon Sdr. Tranders 110

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg Cementstøberi,

Hurtig levering   Telefon 21   Reel betjening

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telefon 94 Skive

FRØAVL   FRØHANDEL

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AERCLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 7

10. juni 1958

79. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudv.: Afdelingsl., skovrider B. Steenstrup (formand), forstand. N. C. Nielsen og overingeniør N. Venov. Redaktør: H. Skodshøj. Tryk: Carlo Mortensen, Viborg.

Indhold: Forsøg med råfosfat ved grundgødskning af nykultiveret hede. — Hedeopdyrkning gennem tre slægtled og nutidens kæmpeplov. — Hedeselskabets sølvbæger. — Litteratur. — I få ord.

Forsiden: Fra torvet i Viborg med Hedeselskabets nye kontorbygning til højre.

Forsøg med råfosfat ved grundgødskning af nykultiveret hede

Af forstander N. C. Nielsen.

I fortsættelse af det i Gudum hede mellem Struer og Lemvig i 1948 afsluttede kultiveringsarbejde anlagde Hedeselskabet i forbindelse med A/S Jydsk Landvinding i 1950 et sammenlignende forsøg med råfosfat og superfosfat på nykultiveret hede. Gårdejer Jens Kirk Serup, som var stærkt medvirkende ved Gudum hedes kultivering, stillede forsøgsareal til rådighed, og Dansk Andels Gødningsforretning og Det danske Gødningskompagni har velvilligst leveret den til forsøget nødvendige gødning.

Forsøgsarealet, der ligger lidt øst for det kultiverede og udstykkede område i Gudum og lige op mod Klosterhedens plantage, blev som hede pløjet første gang i en dybde af ca. 25 cm i december 1948. Jordbunden er af god beskaffenhed, og der var kun en svagt udtalt lagdeling i lyngskjold, blysand og al, idet der var en ret muldet overgang fra lyngskjolden og nedefter. Undergrunden (fra ca. 25—65 cm's dybde) indeholder en del ler (løss). Den dybere undergrund er væsentligst sand. Efter et større antal undersøgelser af jordprøver indeholdt pløjelaget (ca. 25 cm) ved forsøgets anlæg i gennemsnit 8,4 % organisk stof og den nærmest følgende undergrund 6,4 %. I foråret 1950 blev der i mergel (50 %) tilført ca. 8000 kg kulsur kalk pr. ha. Af blåsten tilførtes 50 kg pr. ha.

Forsøget er gennemført som rækkeforsøg med følgende spørgsmål: a, uden fosforsyregødning, b, 500 kg superfosfat, c, 500 kg rå-

Tabel 1. *Resultater af jordbundsanalyser.*

	Uden fosforsyre	Superfosfat kg/ha			Råfosfat kg/ha		
		500	1000	2000	500	1000	2000
Reaktionstal:	a	b	d	f	c	e	g
1950	5,5	6,2	5,6	5,3	5,9	5,9	5,8
1951	—	—	—	—	—	—	—
1952	6,0	5,9	6,2	6,0	6,2	5,9	6,1
1953	5,8	5,9	5,9	5,9	5,9	6,1	6,0
1954	6,0	6,1	6,0	6,2	6,0	5,8	6,1
1955	6,1	6,2	6,0	6,2	6,2	6,1	6,1
1956	6,0	6,2	5,9	6,1	6,0	6,1	6,1
1957	6,1	6,2	6,1	6,2	6,3	6,3	6,4
Middel 1950—57	5,9	6,1	6,0	6,0	6,1	6,0	6,1
Fosforsyretal:							
1950	0,4	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
1951	—	—	—	—	—	—	—
1952	0,7	0,7	1,0	2,1	1,1	2,2	4,6
1953	0,9	0,8	1,1	2,2	1,2	2,0	3,2
1954	0,8	0,9	1,2	2,0	1,4	1,8	4,0
1955	0,8	0,7	1,0	1,8	1,3	1,7	3,0
1956	0,8	0,7	1,0	1,7	1,0	1,6	2,7
1957	0,8	1,1	1,1	1,7	1,5	2,2	3,5
Middel 1952—57	0,8	0,8	1,1	1,9	1,3	1,9	3,5
Fosfattal:							
1950	0,4	0,4	0,2	0,2	0,4	0,7	0,3
1951	—	—	—	—	—	—	—
1952	—	—	—	3,1	—	—	1,6
1953	1,4	1,7	2,3	4,4	1,6	2,2	2,6
1954	1,2	1,5	2,2	4,0	1,5	1,9	2,7
1955	1,0	1,0	1,5	3,5	1,1	1,5	2,4
1956	1,5	1,4	1,7	3,6	1,5	2,0	2,8
1957	1,5	3,4	2,7	4,6	3,6	4,7	5,6
Middel 1952—57	1,3	1,8	2,1	3,9	1,9	2,5	3,0
Kalital:							
1950	3,9	2,8	2,9	4,5	3,2	2,8	5,4
1951	—	—	—	—	—	—	—
1952	3,6	3,2	3,3	3,2	3,2	3,4	3,4
1953	4,6	3,5	3,7	3,4	3,8	3,6	3,7
1954	5,4	5,5	4,9	3,3	4,9	3,9	4,5
1955	5,0	4,2	3,9	3,6	4,9	4,4	4,3
1956	6,8	5,9	5,4	5,2	5,7	5,8	5,3
1957	9,5	9,6	8,2	7,6	8,3	9,0	8,3
Middel 1952—57	5,8	5,3	4,9	4,4	5,1	5,0	4,9

fosfat, d, 1000 kg superfosfat, e, 1000 kg råfosfat, f, 2000 kg superfosfat og g, 2000 kg råfosfat, alt pr. ha og udstrøet samtidig.

Den benyttede råfosfat var meget fint formalet marokkofosfat, den såkaldte kourighofosfat, der afskibes fra Cassablanca.

Den årlige gødskning har til korn bestået i 200—300 kg kaligødning + 400 kg kalksalpeter og til rodfrugt 400 kg kaligødning + 600—700 kg kalksalpeter pr. ha.

Forud for forsøgets anlæg i foråret 1950 blev der udtaget jordprøver til undersøgelse for reaktionstal, fosforsyretal, fosfattal (zeolitmetoden) og kalital, og fra og med 1952 er der hvert forår lige før den årlige gødskning udtaget tilsvarende prøver til undersøgelse i laboratoriet. Resultaterne heraf fremgår af tabel 1.

Reaktionstallene har holdt sig på samme højde gennem de 8 år eller endda med en lille stigning fra første år, da mergelen endnu ikke var fuldt indblandet i jorden. Det kan tilføjes, at et stort antal prøver fra undergrunden i anlægsåret ret konstant havde reaktionstallet 5,2.

Fosforsyretallene var meget lave ved forsøgets anlæg, ca. 0,4, men er under dyrkningen steget til 0,8 i parcellerne, som ikke er tilført fosforsyre. Fosforsyretallene har fra første færd angivet lidt større værdier efter råfosfat end efter superfosfat. Til tabellens resultater for 1957 skal bemærkes, at da forsøget havde ligget i 6 år, og de mindre mængder fosforsyre var ved at være opbrugt, blev der efter forslag af Hedeselskabets forsøgsudvalg tilført 400 kg superfosfat til samtlige parceller uden a-parcellen (nul fosforsyre). De 400 kg superfosfat blev udstrøet før kornsåningen i 1956, men efter at jordprøverne for 1956 var udtaget. Tilførselen giver sig derfor kun udslag i analysetallene for 1957 og her som resultat af foregående års fosforsyretilskud. Den sidste tilførsel har medført tydelig stigning i fosforsyretallene på de arealer, der forud er tilført råfosfat. Når fosforsyretallene i det hele taget har holdt sig størst efter tilførsel af råfosfat, er grunden sandsynligvis alene den, at der med samme vægtmængde råfosfat er tilført ca. dobbelt så megen fosforsyre som i superfosfat, selv om råfosfatens fosforsyre er tungere opløselig.

Fosfattallene ligger som normalt på et noget højere niveau end fosforsyretallene, og de har ligesom givet et noget større udslag for den sidst tilførte mængde superfosfat, men tallene er her som helhed og gennem årene ikke højere efter tilførsel af råfosfat end efter superfosfat. Resultaterne af fosforsyreundersøgelsen efter de to metoder bør også sammenlignes ved forsøgenes udbyttebestemmelser.

Kalitallene lå for den pågældende jord omkring 3,0 ved forsøgenes anlæg. Der er tilført samme mængde kaligødning til samtlige parceller. Gennem de 8 år er der ialt tilført 2300 kg 50 % kaligødning. Den nævnte mængde kaligødning har medført en stærk stigning i kalitallene, og det må her erindres, at der ved hver prøveudtagning er gået et helt år, siden den foregående kalitilførsel har fundet sted, idet jordprøverne til undersøgelsen hvert år er udtaget om foråret

Tabel 2.

Dyrkningsresultaterne.

Afgrøde, hkg pr. ha		Uden fosforsyre	Superfosfat kg pr. ha			Råfosfat, kg pr. ha		
			500	1000	2000	500	1000	2000
1950:								
Havre,	kerne	ca. 0	32,0	29,6	28,0	ca. 0	ca. 0	ca. 0
"	halm	" 0	16,4	27,2	36,8	" 0	" 0	" 0
1951:								
Havre,	kerne	8,0	19,2	24,8	26,4	12,8	17,6	18,8
"	halm	25,5	47,6	58,4	61,6	38,0	42,8	44,4
1952:								
Vinterrug,	kerne	13,3	24,4	28,6	33,0	20,0	24,4	25,6
"	halm	23,8	38,0	46,8	49,8	31,0	41,2	45,2
1953:								
Kartofler,	knolde	115,6	171,2	224,8	273,2	140,8	185,2	215,6
1954:								
Vinterrug,	kerne	16,4	22,8	33,6	42,0	23,6	31,6	33,2
"	halm	40,8	50,4	59,2	76,0	51,6	59,6	67,2
1955:								
Kålroer,	rod	148,8	150,8	250,4	313,2	283,2	325,2	353,2
"	top	16,4	14,0	22,4	26,4	26,4	28,4	31,2
1956: (+ 400 kg superfosfat)								
Havre,	kerne	18,8	36,8	37,6	38,4	36,0	34,8	38,8
"	halm	45,6	66,0	62,0	66,8	61,2	60,0	66,8
1957:								
Kløvergræs,	grønvægt	162,0	192,0	183,2	195,2	192,0	180,8	198,0
"	tørstof	45,4	70,0	61,7	63,4	59,9	61,3	67,9
Foderenheder pr. ha:								
1950: Havre		ca. 0	3067	3130	3233	ca. 0	ca. 0	ca. 0
1951: Havre		1281	2760	3491	3702	1994	2511	2650
1952: Vinterrug		1821	3231	3835	4338	2646	3298	3502
1953: Kartofler		2962	4389	5764	7005	3610	4749	5528
1954: Vinterrug		2490	3330	4435	5783	3425	4402	4720
1955: Kålroer		1782	1785	2963	3687	3303	3831	4178
1956: Havre (udlæg)		1687	4669	4645	4829	4493	4363	4862
1957: Kløvergræs		3115	3692	3523	3754	3692	3477	3806

lige før næste udstrøning af gødning. Det ser forøvrigt ud til, at kalitallene stiger stærkest for parceller, der som følge af mangel på fosforsyre kun har givet et lille udbytte.

Resultaterne af dyrkningsforsøget fremgår af tabel 2. For året 1950 (første dyrkning af den rå hede) er vejteallene for såvel uden fosforsyre som for parcellerne med råfosfat udeladt, idet der her ikke var nogen målelig afgrøde. Ved en besigtigelse den 21. juni noteredes følgende: De parceller, der ikke er tilført superfosfat, ser næsten ens ud. Havren gror her elendigt og ser overhovedet ikke ud til at give noget udbytte. Selv i parceller, der er tilført 2000 kg rå-

fosfat pr. ha, er der ikke fosforsyrevirkning at se. Det ser nærmere ud til, at havreplanterne i disse parceller er endnu mere blå-violette end planterne på parcellerne uden fosforsyre. Beskrivelsen resumeres således: Der er ikke antydning af virkning af tilførsel af råfosfat. Superfosfat er nødvendig for at få en afgrøde frem.

Den 24. august blev der ved høstningen noteret følgende: Som helhed er der ingen egentlig afgrøde på parcellerne uden fosforsyre eller med råfosfat. Der synes enkelte steder at være antydning af udslag for 2000 kg råfosfat, men den var i hvert fald ikke målelig. Der fandtes her 10—20 cm høje strå med 1—2 kerner. Det skønnes ikke muligt med det til rådighed stående tærskværk at opnå anvendelige kernetal fra disse parceller.

I henhold til det anførte har råfosfat altså ikke givet udbytte af nogen betydning i første afgrøde på rå, selv meget fosforsyretrængende hede. Forholdet ændres imidlertid efterhånden, som det vil ses af opstillingen i tabel 3.

Tabel 3. *Den årlige virkning af råfosfat sammenlignet med superfosfat.*

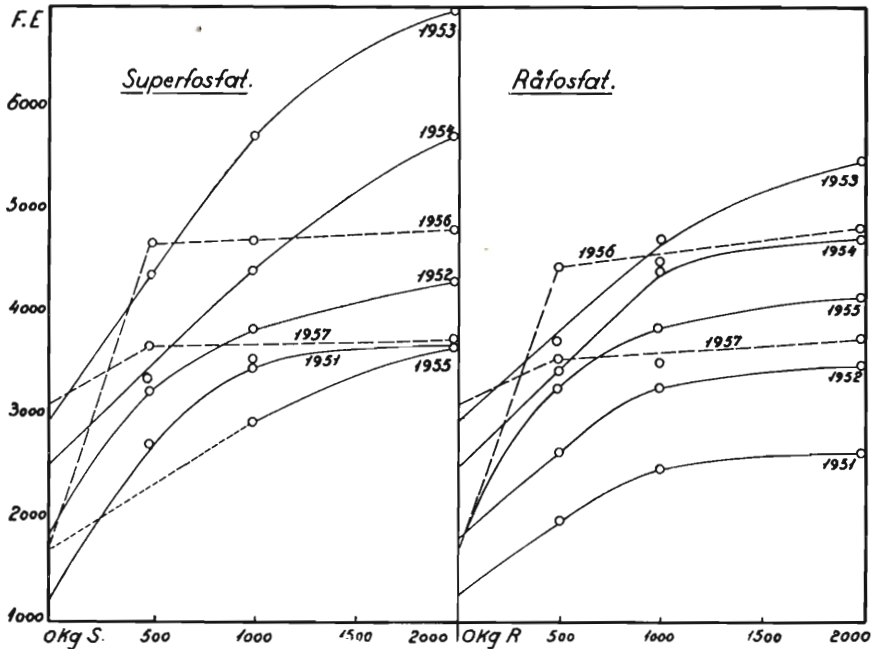
År og afgrøde	500 kg		1000 kg		2000 kg	
	Superff.	Råfosfat	Superff.	Råfosfat	Superff.	Råfosfat
1950: Havre	100	ca. 0	100	ca. 0	100	ca. 0
1951: Havre	100	72	100	72	100	72
1952: Vinterrug	100	82	100	86	100	81
1953: Kartoffler	100	82	100	82	100	79
1954: Vinterrug	100	103	100	99	100	82
1955: Kålroer	100	(186)	100	129	100	113
1956: Havre *)	100	96	100	94	100	101
1957: Kløvergæs	100	100	100	99	100	101

Ved dyrkningen andet år (1951) giver råfosfat 72 % af udbyttet efter samme vægtmængde superfosfat, og 3.—4. år er udbyttet på ca. 82 %. For 5.—6. år (1954 og 1955) kan udbyttet efter råfosfat og superfosfat regnes lige. Efter tabellen ser det ud til, at råfosfat har haft en særlig god virkning til kålroer, men da denne afgrøde som følge af en hård tørkeperiode var alt for ringe, skønnes udbytletallene for 1955 at være forholdsvis usikre.

Det er nævnt foran, at de prøvede mængder af superfosfat og råfosfat blev udstrøet på en gang i foråret 1950, og at planen i foråret 1956 blev ændret derhen, at der til alle fosforsyregødede parceller blev givet et tilskud på 400 kg superfosfat pr. ha. Virkningen

*) Tilskud af 400 kg superfosfat pr. ha — også til parceller med råfosfat.

heraf ses på udbyttetallene for 1956 og 1957, og den går som også illustreret i hosstående skema ud på, at de tidligere forskelle i udbytte for størstedelen udviskes. Eller med andre ord, de 400 kg superfosfat giver tilnærmelsesvis fuldt udbytte også på de parceller, der forud er tilført for små mængder af fosforsyre.

Da en grundgødskning på 1000 kg superfosfat pr. ha efterhånden er blevet det normale for nykultiveret hede, kan det have interesse at undersøge, hvordan en større eller eventuelt mindre tilførsel virker i forhold hertil.

Tabel 4. *Forholdstal for udbytte gennem årene.*

Dyrkningsår	Superfosfat			Råfosfat		
	500 kg	1000 kg	2000 kg	500 kg	1000 kg	2000 kg
1950	95	97	100	—	—	100
1951	75	94	100	70	95	100
1952	74	88	100	76	94	100
1953	63	82	100	65	86	100
1954	58	78	100	73	93	100
1955	48	80	100	79	92	100
1956	97	96	100	92	90	100
1957	98	94	100	97	91	100

Af tabel 4 ses, at udbyttet efter 500 kg superfosfat ret hurtigt falder endog meget stærkt i forhold til udbyttet efter 2000 kg super-

fosfat, men det viser sig, at også udbyttet efter 1000 kg superfosfat er meget tydeligt faldende fra første år. Dette betyder altså, at hvis man har givet en grundgødsning på 1000 kg superfosfat samtidig med hedens kultivering, skal man straks begynde med almindelig vedligeholdelsesgødsning med superfosfat. Nedgangslinien i tabellen gælder jo kun til og med 1955, idet der som nævnt da blev tilført 400 kg superfosfat overalt.

Efter tabel 4 stiller råfosfat sig noget anderledes end superfosfat med hensyn til varig virkning. Man ser, at vel giver 500 og 1000 kg råfosfat mindre udbytte end 2000 kg, men virkningen er ligesom mere varig gennem årene end for superfosfat. Dette kan skyldes, at der med råfosfat i samme vægtmængde er tilført betydeligt mere fosforsyre end i superfosfat, men også den tungere opløselighed. Dette forhold sammenholdt med udbytteresultaterne tyder på, at råfosfat i og for sig er velegnet til grundgødsning af hede eller rettere som grundforbedringsmiddel på hede, men der må straks begyndes med et forholdsvis stort tilskud af superfosfat, f. eks. første år 600 kg superfosfat, andet år mindst 400 kg og derefter årlig lidt mindre ovenpå den en gangs forsyning med råfosfat på 1000—2000 kg pr. ha.

Fremgangsmåden bør nok i så fald være den, at råfosfaten under kultiveringen søges bragt ned i og indblandet i mindst fuld pløjedybde, eventuelt ved grubning til større dybde, medens tilskuddet af superfosfat på sædvanlig måde indblandes i det øvre pløjelag. Økonomien afhænger herefter af den pris, hvortil råfosfat kan skaffes udstrøet på marken. Det bør især erindres, at der ikke må regnes med udbytte af råfosfat første år. Råfosfat bør derfor udstrøes snarest muligt efter hedepløjningen, så der kan gå 1—2 år, før arealet indtages til dyrkning. Der regnes i almindelighed med, at råfosfat virker forholdsvis bedst på sure jorder, og der henvises til, at forsøgsarealet har haft et reaktionstal på ca. 6,0.

Resultaterne svarer meget godt til en række finske forsøg, hvor råfosfat har været superfosfat meget underlegen de første to forsøgsår, medens forskellen i de følgende år var ringe. Gennem årene har råfosfat på finske jorder givet 80—90 % af, hvad superfosfat giver, altså ret nær resultaterne for Gudum (tabel 3).

Resultaterne fra statens forsøg på lavmose i Gelleruplund eng i årene 1911—18 viser omtrent samme billede, idet udbyttet her har været følgende:

	1911-15	1916-18	1911-18	1911-15	1916-18	1911-18
<i>F. E. pr. ha:</i>				<i>Forholdstal</i>		
Thomasfosfat	1404	3690	2261	100	100	100
Superfosfat	1404	3509	2193	100	95	97
Råfosfat	1174	3755	2142	84	102	94

Fosforsyregødningerne er tilført årlig i årene 1911—15, og her er råfosfat meget bagefter i udbytte. For årene 1916—18 viser tallene udbyttet som eftervirkning, og her klarer råfosfat sig godt.

I de samlede resultater er der ikke noget, der tyder på, at råfosfat kan erstatte superfosfat ved den årlige gødskning, men derimod måske som grundforbedringsmiddel.

Hedeopdyrkning gennem tre slægtled og nutidens kæmpeplov.

Fra tidligere forstander for Askov forsøgsstation Karsten Iversen har Hedeselskabets Tidsskrift modtaget nedenstående artikel med anmodning om optagelse:

I en nylig udkommet bog om »Hedebønder i tre slægtled« giver museumsforstander H. P. Hansen, Herning, en interessant redegørelse for de gamle hedebønders slid og slæb med opdyrkning af heden.

De første pløjede med stude. Anton Kjeldsen (f. 1866) pløjede således som syvårs dreng med et par stude for en tohjulet træplov. Senere blev træploven beslået med jern, og herefter kom svingploven, der var helt af jern og blev trukket af heste, og i nutiden kom traktorploven.

Side om side med et billede af en tohjulet træplov fra Herning museum findes et billede af Hedeselskabets »kæmpeplov«, der kan gå 90 cm ned og med en grubber endnu 35 cm dybere. Furen er 120 cm bred. De gamle plove gik vel 20—35 cm i dybden, men de bevarede mulden i overfladen, medens kæmpeploven derimod begraver halvdelen heraf ved bunden af furen, og i stedet bringer den en lige så stor portion af den rå, muldfri undergrund op til overfladen.

De gamle dyrkede heden op i tilslutning til bestående brug og tog kun så meget ny hede ind om året, som de havde mergel og staldgødning til. De var klar over, at der skulle gødning til, og dengang rådede man ikke over kunstgødning.

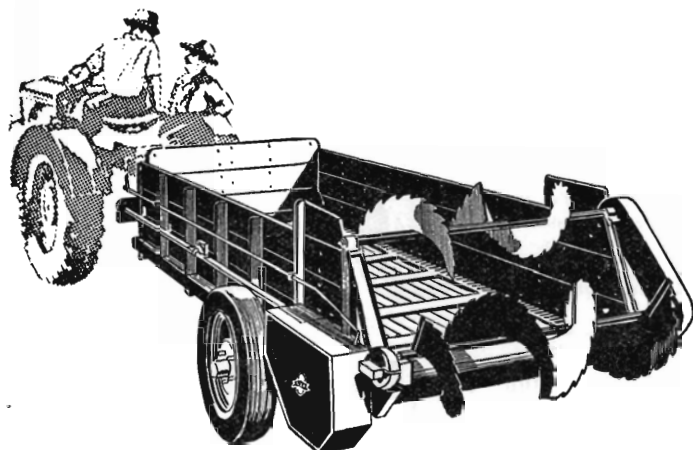
At kunstgødningen er en væsentlig faktor ved heden opdyrkning, fremgår bl. a. af et forsøg på Borris Nørrehede, som er gennemført af statens forsøgsvirksomhed. Hedejord er altid meget fattig på fosforsyre. Lyngheden blev her i efteråret 1939 traktorpløjet 35—40 cm dybt. I april 1940 blev arealet merglet og tilsået med havre og kartofler.

SOLUS betyder enestående

*Køb
en*
SOLUS

STALDGØDNINGSSPREDER

**Hvorfor er en SOLUS staldgødningsspreder enestående?
Fordi den er utrolig alsidig.**

De kan bruge den:

- til udspredning af naturgødning,
- til udspredning af råkalk og mergel,
- til snitning af grøntfoder til ensilering,
- til læsning af roer i jernbanevogn,
- til opsætning af roebatterier på marken,
- til hjemkørsel af hø, korn m. m.
- som tohjulet landbrugsvogn,
- som selv aflæsser af roer, kartofler m. m.

De får 8 maskiner i een SOLUS staldgødningsspreder. — Flere nye tekniske forbedringer af største betydning på de nye 1955 modeller. Læs alt om den mest alsidige maskine i dansk landbrug i vor udførlige, illustrerede brochure, der tilsendes gratis fra

H. SØNDERBY & Co.
TARM . MASKINFABRIK . TLF. 16 - 34 - 179

SOLUS betyder enestående

„LYNGBY“ GRAVESKOVL

No. 1 K 255×345 mm
No. 2 K 240×330 mm

Det rette Værktøj —
— gør Arbejdet let

D. S. I. Skovle er fremstillet af fine-
ste Staal og forsynet med fint slebne
Skafter af prima Asketræ.

Dansk Staal Industri A/s af 1933
Kongens Lyngby.

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

★
Ansvarsforsikring

★
Automobilsforsikring

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V
Telef. 6659 - 5974

Lejlende og stærke kvællesten

FA S MØLLESTENSFABRIKEN „ENGSKO“
Strømmen - Randers - Telef. 651

ALLEN-TRAKO

Græsslåmaskinen for kanalkanter,
underskov og diger m. v.

FRIMODT KONNING

TRAKO MANUFACTURING

Pjedsted - telefon 60
Eneforhandling

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydsk Brunkul Industri
Tlf. Kølkær 28 x

Katrinebjerg Teglværk
Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

PALUDANS PLANTESKOLE A/S KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prislister
TELEFON KLARSKOV 9

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33
Tlf. Viborg 802—803

HUSK

at anmelde flytning
til postvæsenet

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Resultatet af forsøget i kartofler, der blev grundgødet med 800 kg kalksalpeter og 400 kg kaligødning, fremgår bl. a. af nedenstående oversigt:

1940		Udbytte i hkg knolde pr. ha
Grundgødet		25 hkg
»	+ 200 kg superfosfat	67 »
»	+ 2000 »	277 »

Det er fosforsyre, der har begrænset afgrødens størrelse — allerede

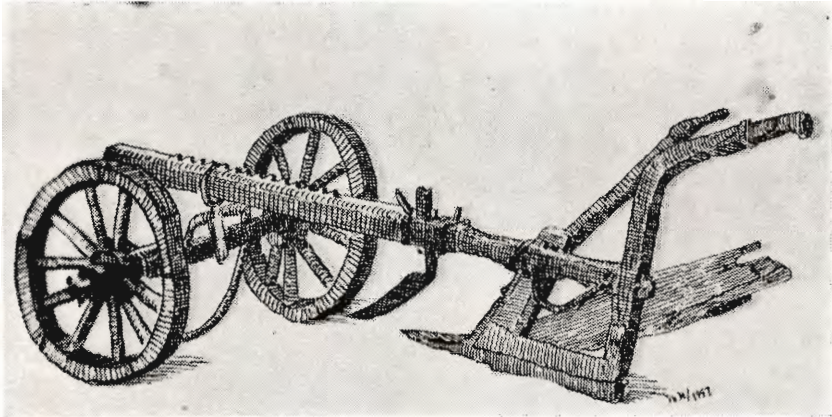

Fig. 1. Tohjulet træpløj fra Romvig i Ørre. Herning museum.

i 1. år er der her for 2000 kg superfosfat pr. ha avlet op til 277 hkg kartofler pr. ha.

I et forsøg på nyopdyrket hede i Thy, der var traktorpløjet til 20—25 cm, er der som første afgrøde ved gødskning med 1200 kg superfosfat, 600 kg kaligødning og 500 kg kalksalpeter, avlet 34.7 hkg havre pr. ha (Nordthy Husmandskreds 1955).

Det vil heraf fremgå, at der selv på almindelig traktorpløjede hedearealer kan avles gode afgrøder allerede første år efter kultivering, samt at spørgsmålet om god og rigelig gødskning navnlig med fosforsyre er af afgørende betydning ved hedens opdyrkning.

Nu ser man også gode afgrøder på de velgødede gamle opdyrkede hedearealer — og man spørger uvilkårlig, hvad nytte er det til at pløje 80—90 cm eller mere på heden? Hvis en traktorpløj eventuelt med en undergrundsløsner gør samme eller bedre virkning, ville mange penge være sparet ved nutidens hedeopdyrkning.

Hvad siger forsøgene om den dybe pløjning af hedejorden?

Omkring 1930 anbefalede professor Fr. Weis og dr. Hasselbalck en meget dyb bearbejdning af heden med den såkaldte alplov. Denne arbejdede til en dybde af 60 cm og havde til opgave at bryde allaget og blande alen med jordens øvre lag.

Til nærmere belysning af den meget dybe bearbejdnings betydning er der af selskabet »Hedebruget« — hvor direktør N. Basse, Hedeselskabet, er formand for forsøgsudvalget — gennemført en række mangeårige forsøg ved Karup, Grindsted og Tarm. Disse forsøg har omfattet:

1. Grund pløjning (ovenpå alen).
2. Dyb pløjning med traktorplov (ca. 30 cm).
3. Reolpløjning med alplov (ca. 60 cm).
4. Alm. pløjning med undergrundsløsning.

Ifølge Hedebrugets årsberetning 1951—52 har forsøget i Hesselund (Karup), hvor allaget er forholdsvis tyndt og grundt beliggende, ikke givet merudbytte for den dybere bearbejdning i forhold til de grundt behandlede parceller.

Ved Simmel (Grindsted) med ret kraftig og noget dybere liggende al, har den dybere behandling givet 3—4 pct. større merudbytte end den grunde pløjning, men merudbyttet har ikke været større for anvendelse af alplov end for alm. traktorplov eller undergrundsløsning.

I Tarm Østerhede med hård og dybtliggende al, har pløjning med alplov og alm. plov i forbindelse med undergrundsløsning givet samme udbytte og et merudbytte på 6—7 pct.

Hedebrugets forsøg — der uden sammenligning er de bedst gennemførte forsøg vedrørende hedens opdyrkning her i landet — viser således, at der på intet af disse tre forsøgssteder er opnået større udbytte ved anvendelse af alplov til 60 cm's dybde end ved anvendelse af traktorplov med undergrundsløsning.

Disse forsøg synes nu helt at være glemt, når man diskuterer hedens opdyrkning. Forsøgene er vel gamle, men »hedejorden« har antagelig ikke ændret sin stilling til problemerne.

Hedebruget har i de senere år påbegyndt en ny serie bearbejdningforsøg ved Grindsted, Sdr. Omme og Tarm. Forsøgene blev i foråret 1956 tilsået med vårrug. Forsøgsplan og udbyttet i 1956 fremgår af nedenstående oversigt (årsberetning 1956—57):

	Udbytte i hkg kærne pr. ha		
	Sdr. Omme	Grindsted	Tarm
Pløjning 23 cm..	12.1	21.0	17.2
» 45 »	12.4	20.9	16.5
» 70 »	12.4	20.2	16.4
» 23 » + løsning til 70 cm..	11.6	22.8	17.5

Afgrøderne er her små, og der har kun været ringe forskel for de anførte forskellige jordbehandlinger. Forsøgene fortsættes, idet der

Fig. 2. Kæmpeploven i arbejde.

også foretages forsøg med »jordblanding« og med forskellige gødningsmængder.

Det nyeste på hedeopdyrkningens område er Hedeselskabets »kæmpepløve«, der blev bygget i 1949. Det var vel først efter de gode resultater, som blev opnået ved Hedeselskabets forsøg i Udbynedre enge og ved Stenalt, at der kom rigtig gang i kæmpeploven. I årsberetningen for 1951—52 oplyses det, at der i Udbynedre enge under et sundt jordlag på 35 cm findes et 30 cm tykt dyndlag indeholdende plantegifte. Ved Stenalt fandtes der umiddelbart under muldlaget et lag groft sand, som planterødderne ikke kunne trænge igennem. Det drejersig således ikke om egentlige hedearealer, men om lavbundsarealer af en hel anden beskaffenhed.

Efter omtalen af disse forsøg på lagdelte jorder anfører direktør

N. Basse da også i årsberetningen for 1951—52, at i et forsøg med undergrundsløsning til 70 og 100 cm's dybde på et areal i nærheden af Viborg, har denne ikke medført større afgrøder. »Dalignende skadevirkninger er påvist i et bearbejdningsforsøg på alheden, og da vi som følge af forannævnte ikke er i stand til på forhånd at udpege de jorder, hvor skadevirkninger vil indtræffe og hvor ikke, må det indtil videre anbefales at gå forsøgsmæssigt frem, når talen er om dybpløjning eller undergrundsløsning af lignende større dyrkede arealer« (fremhævet her).

Dette var vel et forbehold, men der blev ikke taget hensyn til det. »Den store plov har ikke kunnet følge med i det tempo, anmodningerne om en sådan pløjning er indgået« (årsb. 1953—54). Der blev pløjet store arealer — mest under »landvindingsloven« med statsstøtte — under Hedeselskabets ledelse.

Til belysning af spørgsmålet om den meget dybe hedepløjning kan være lønnende på agerjord af tidligere hede, der ikke er pløjet så dybt, har Hedeselskabet bl. a. anlagt 3 forsøg på Ølgodeggen. Resultatet fra sommeren 1953 er meddelt i årsberetningen 1953—54.

	Udbytte i hkg kærne pr. ha		
	Strellev	Stejlund	Aadum
Normal pløjning	30.6	37.0	15.4
— + grubning 75 cm	35.1	36.7	19.9
Dybpløjning i 75 cm	35.4	35.1	24.1
— + grubning (blanding)	37.6	35.4	23.3
— muldlaget bibeholdt	36.9	34.9	17.3

I Aadum, hvor der er høstet små afgrøder, består undergrunden af rødsand, medens de to førstnævnte forsøg har lerblandet undergrund. Det bemærkes, at i forsøget i Stejlund er der intet udslag for den dybe bearbejdning — men iøvrigt er resultaterne noget uensartede og varierende. Senere års forsøg er mig bekendt ikke offentliggjort.

Hedeselskabet har også gennemført en række små »gravningsforsøg«, der vel først og fremmest havde til opgave at orientere forsøgsværten og forsøgsanstilleren. I en omtale af disse forsøg anføres i årsberetningen 1955—56: »Af de 12 forsøg, der blev taget ud af arbejdsplanen i 1955, er der næppe flere end 4, der har givet sikkert og betydende udslag for dybbehandlingen. Det er naturligvis beroligende, at de negative udslag — på nær giftstoffer — hører til sjældenhederne.«

Det synes at være en dårlig anbefaling for dyb-

debearbejdningen, at den kun har gjort skade — eller i hvert fald ikke gavn — i 8 af 12 forsøg.

— — —

Det er således et stort og meget forskelligartet forsøgsarbejde, Hedeselskabet har gennemført, og mange af forsøgene har allerede gået en årrække. Da der er interesse for dybpløjningen, ville det

Fig. 3. Profil. Aadum pr. Tarm.

være af stor værdi, om der kunne udsendes en foreløbig beretning om forsøgene.

I denne henseende bør det bemærkes, at de første års resultater efter dybdepløjningen også har interesse. En foreløbig beretning udarbejdet af dem, der har gennemført forsøgene og således har den nærmeste føling med og det bedste grundlag for vurdering af resultaterne, har langt større værdi, end de spredte bemærkninger, der kan gives i en stor og omfattende årsberetning — der hurtigt bliver glemt.

Hedeselskabet har i 1950 nedsat et »forsøgs- og forskningsråd«. Da det har stor interesse at få klaret disse problemer på et bredere grundlag, er der på forslag af statens forsøgsvirksomhed — nærmere bestemt ved forstander F. r. Heick, St. Jyndeveds initiativ (medlem af Hedeselskabets bestyrelse) — i 1956 nedsat et fællesudvalg bestående af repræsentanter for statens forsøgsvirksomhed, Hedeselskabet, Hedebruget og de landøkonomiske foreninger, der har til opgave at aktivere og koordinere forsøg vedrørende jordens dybdebearbejdning.

Dette udvalg har sammen med Hedeselskabets forskningsudvalg sidste sommer haft lejlighed til at besøge nogle af forsøgene og de med kæmpeploven pløjede arealer. Der var udgravet profiler, således at man kunne se, hvorledes plovfuren fordelte sig.

De her anførte billeder viser profilen fra et par af de dybpløjede arealer samt afgrødernes udvikling på disse arealer. Det fremgår

Fig. 4. Dybpløjede arealer ved Ølgod.

heraf, at markerne er stærkt sribede, således at afgrøderne er gode, hvor plovfuren har efterladt mulden i overfladen, og dårlige, hvor undergrunden er bragt til overfladen.

Disse billeder viser måske mere end forsøg og tal, hvilken skade det kan gøre, når muldlaget pløjjes ned. Når skaden er sket, vil det tage år — om det er muligt — at udbedre denne. Der kan måske findes apparater til at blande disse jordlag, men dette vil også blive en dyr foranstaltning. Det forannævnte udvalg har derfor på sit program at indkøbe en hollandsk plov, der er således indrettet, at den kan bryde alen — men efterlade mulden i overfladen.

Hvis denne plov holder, hvad man venter af den, skulle det være muligt for fremtiden at foretage en mere rationel dybdebehandling såvel af hede- som af lavbundsarealer, hvor og hvis det tiltrænges.

For kæmpeplovens vedkommende må man herefter imødesee den mulighed, at den snarest bør indtage sin plads ved siden af træploven på museet i Herning.

— — —

Det er altid et herligt syn, hvor der før i vid udstrækning var lynghede, at se ud over en velgødet kæmpepløjet kornmark (navnlig på tværs af striberne). Men man savner et sammenligningsgrundlag, som man kun har i forsøg. Hvis en traktorplov eventuelt med undergrundsløsner kunne have gjort samme eller bedre virkning, ville

Fig. 5. Dybpløjede arealer ved Ølgod.

mange penge være sparet ved nutidens hedeopdyrkning — og hede-bonden være fri for at se de dårlige striber i marken.

Den hededyrker, der mener, at hans afgrøder ikke er tilfredsstillende, bør først overveje, om gødskningsforholdene er i orden — det er en billig foranstaltning at gennemføre et lille lokalt forsøg. Ved overvejelser om jorden har »omvendelse« behov, bør man studere forsøgsresultaterne. Man ved, hvad man har, men ikke, hvad man får.

Karsten Iversen.

I anledning af foranstående

Forfatteren af foranstående artikel, forstander Karsten Iversen, der er medlem af Hedeselskabets forsøgsudvalg, anmodede i marts måned Hedeselskabet om nogle oplysninger om kæmpeploven. I et brev af 1. april skrev Hedeselskabet i den anledning til hr. Kar-

sten Iversen, og idet vi citerer dette brev, skal Hedeselskabet lade disse linier være de eneste kommentarer til foranstående artikel:

»Kæmpeploven blev fremstillet af Plovfabrikken i Bovlund (Sønderjylland) i 1951 og er altså ikke fra Holland. Ploven er god nok, når den bruges på de rigtige arealer, nemlig og især på tidligere strandarealer med sand på klæg og på sandføgne arealer med dybtliggende al og lerblandet undergrund, herunder også tidligere dyrket jord, som er blevet overføget af klitsand. Endvidere er den særdeles brugelig til behandling af forskellige hedemoser, som er dannet på et hårdt vandtæt allag med tilhørende jernplade. Sidstnævnte arealer kan næsten ikke afvandes ved dræning, idet vandet kun synker lige over drænene.

Ploven bør kun bruges for fremskaffelse af en bedre jordbund eller bedre fugtighedsforhold, hvad enten det så gælder afvanding eller fremskaffelse af et dyrkningslag med bedre vandholdende evne.

Det her anførte bør medtages, hvis man vil bekæmpe brugen af ploven på andre arealer. Ved kultivering af større hedearealer kan man i reglen nå under alen ved pløjning til 30—50 cm's dybde med en mindre plov, og pløjning med den store eller større plov udføres da kun på de arealpartier, hvor man ikke med den lille plov har kunnet nå gennem alen. Brugen af den store plov på heden begrænses derved til ofte højere liggende mosepartier med hård al og til bunden af smeltevandsdale, hvor der i tilskyldet sand også kan findes hård og dybtliggende al og dermed ofte våd jord.

I øvrigt kan oplyses, at Hedeselskabet har anskaffet en plov, som er en del mindre end kæmpeploven og som er forsynet med en mindre undergrundsplov. Med denne plov kan man f. eks. undgå dyb nedpløjning af muldrag på dyrket jord og samtidig få en hård undergrund løsnet.

Hedeselskabet har endvidere en kæmpegrubber til brug uden pløjning samt mindre grubber til brug i furen efter plov.

I forbindelse med kultivering af forskellig art har Hedeselskabet mandskab, som så at sige udelukkende er beskæftiget med undersøgelser af hærdede eller andre uheldigt lagdelte jorder, og hvis det herunder viser sig ønskeligt at få foretaget en særlig jordbehandling i videre udstrækning, vil Hedeselskabet anskaffe de hertil nødvendige redskaber.

Det vil også være bekendt, at Hedeselskabet foretager en lang række forsøg for sammenligning af udbyttet efter meget forskellig jordbehandling. (I sidste nr. af Hedeselskabets Tidsskrift blev udførligt refereret en af Hedeselskabet for kort tid siden udsendt beretning om »Orienterende forsøg vedrørende jorders dybdebehandling«, R e d.)

Da den store plov nu en gang er blevet henvist til ganske særlige jorder, og Hedeselskabet i ret stor stil prøver sig frem for at finde de bedst egnede redskaber og behandlingsmåder for de forskellige areal-typer, bør man også overholde reglen om arbejdsfred, medens forsøgene gennemføres.«

Hedeselskabets sølvbæger

Direktør Niels Basse overrakte forleden ved en fest på afholdshotellet i Ølgod Hedeselskabets sølvbæger til gårdejer Kristian Madsen og hustru, Lille Hejbøl. Der var godt 100 deltagere i festen og Kr. Madsen var genstand for hyldest i en mængde taler.

Kristian J. Madsen, »Lille Hejbøl«, Ølgod sogn, er født 13. juni 1876 i Ringgive, søn af husmand Jakob Madsen, som købte ejendommen »Lille Hejbøl« i Ølgod østersogn i 1876.

Kr. Madsen kom på Ladelund Landbrugsskole 1901 og blev der uddannet til kontrolassistent. Da der i Ølgod var dannet en kontrolforening, blev han assistent der indtil 1904, da han overtog faderens ejendom »Lille Hejbøl«. Til ejendommen hørte ca. 70 tdr. land, hvoraf godt halvdelen var hede. Besætningen bestod af 2 heste, 5 køer, 4 kalve, 2 grise og 10 høns. Prisen var 8500 kr. + aftægtsydelse. Året efter overtagelsen byggede han 7 fag' lade, der kostede mellem 150 og 200 kr., siden ombyggede han hele gården. Stalden, 32 alen, kostede 3200 kr. I 1919 byggede han et præsentabelt stuehus.

Kr. Madsen blev gift 1909 med Ane Vad Jensen fra Ansager sogn. Hun har i årenes løb måttet bære sin store del af arbejdet og byrderne på »Lille Hejbøl«. I hjemmet opvoksede 5 børn. Der var aftægtsfolk i 28 år, konen var sengeliggende i 8 år og trængte således til stadig pleje, hvad der ikke blev sparet på. Da Kr. Madsen senere måtte ofre sin tid og kræfter på arbejde udenfor hjemmet, måtte Ane tillige ofre sig for gårdens drift.

Kr. Madsen var fra begyndelsen klar over, at hans såvel som de andres ejendomme på egnen måtte have mergel for at yde tilstrækkeligt for arbejde og indsats. Høslet på agerjord var således så godt som ukendt. Kr. Madsen begyndte at hente mergel fra en grav 7—8 km borte, senere fik han i vognladninger pr. jernbane, men vejen var her endnu længere og meget dårlig. Det gav for lidt på den måde, men både han og naboerne var forbavset over mergelens virkninger, idet både korn, kløver og græs nu kunne gro.

Kr. Madsen henvendte sig på naboers og egne vegne til Hedeselskabet om hjælp, og afdelingsleder Olesen undersøgte forskellige

såkalde mergellejer. Et enkelt blev anerkendt, og man kom også så vidt, at man fik en overenskomst med en entreprenør, han fik imidlertid ikke begyndt, og den næste gik i stå med arbejdet. Så henvendte beboerne sig til Kr. Madsen, som da var en foregangsmand som landmand. Skønt han havde al sin tid behov på sin gård, gik han ind i det for ham nye og ukendte arbejde. Han begyndte i List ved Krusbjerg i 1914 og sluttede i 1917. Arbejdet var da fuldført trods de mange besværligheder med materialemangel, krigen påførte.

Egnen tog nu landbrugsmæssigt så stort et opsving, så den på sine steder nærmest var ukendelig.

Man havde fået tillid til Kr. Madsen i en videre kreds, og da der senere dannedes en række mergelselskaber Galtho-Grindsted m. fl. sogne — Skovlund — Hvelplund — Hodde Tistrup, da var det Kr. Madsen, som måtte gøre det store arbejde som formand eller som aktiv bestyrelsesmedlem — således i »De danske Mergelselskaber« i 24 år. Nu er han æresmedlem af sammenslutningen »De danske Mergelselskaber«.

Nu er Kr. Madsen snart 82 år, og »Lille Hejbøl« har han endnu, og her gør han stadig mands arbejde. I dag er der 23 køer, 27 stk. ungvæg og 2 heste på gården, desuden har gården naturligvis også traktor.

Et stort og betydeligt resultat er opnået både på gården »Lille Hejbøl« og udenfor for egn og samfund, og det er særligt det sidste, der tænkes på, når der tales om hans store indsats til gavn for egnen.

Litteratur

H. P. Hansen: Hedeboender i 3 Slægtled

(Rosenkilde og Bagger),

udgivet af Foreningen af jyske Landboforeninger, der med denne udgivelse har ønsket at hædre de kvinder og mænd, der ved en næsten overmenneskelig arbejdsindsats og stor nøjsomhed skabte grundlaget for de mange smukke og gode bondehjem, der nu findes hvor der før var gold hede.

Gennem to menneskealdre har museumsforstander H. P. Hansen indsamlet et enestående materiale ved samtaler med ældre folk om datidens forhold på den jyske hede, og læserne af bogens forskellige afsnit får et levende indtryk af hedeboendernes kår og levevis. Det har ikke været hensigten at skrive nogen personalhistorie, men at give en kulturhistorisk beretning om hedeboendernes liv gennem de siste 100 år.

I sin indledning skriver forfatteren: »Sysler man med spørgsmål om forfædres liv og virke, vil man gang på gang støde på træk, såvel i bondens materielle som hans åndelige liv, der peger tilbage på en meget fjern fortid, og ofte bliver oldtidsforhold, hvorom vi ingen skriftlige efterretninger har,

derigennem forbavsende godt belyst. Det er grunden til, at studiet af det primitive bondeliv er så tilløkkende.»

Formanden for Foreningen af jydsk Landboforeninger, gårdejer Hans Pindstrup har skrevet forordet.

Johs. Brøndsted: Danmarks Oldtid

I—III, Gyldendal, 410 s., illustr.

Gyldendal udsendte i 1938 Johannes Brøndsteds 1. udgave af »Danmarks Oldtid«, og skabte dermed et grundlæggende storværk, der meget hurtigt blev udsolgt. Ikke alene den danske sagkundskab hyldede værket, men også internationalt oplevede arbejdet en usædvanlig anerkendelse.

Nu 20 år efter er udsendt 1. bind af en ny udgave. Tiden har været inde til at supplere det gamle værk ved en omarbejdning og udvidelse. De mellemtiliggende år har været så fyldt med fremskridt både med hensyn til fund, viden og metoder, at man i nogen grad forbløffes derover.

Besættelsestidens forcerede tørveskær i de danske moser har været grundlag for nye skelsættende arkæologiske fund. Fundene i den mægtige Aamose i Nordvestsjælland, et fund ved Vedbæk i 1944 af en anelig boplad med karakteristisk Kongemosekultur, fundet i 1943 i Korsør Nor fra samme kulturperiode, Porsmosefundet ved Næstved, Urokseknoglefundet ved Jydstrup m. fl. er eksempler på sådanne udbygninger af den arkæologisk-historisk udbygning af den danske viden. Pollenanalysernes afgørende indflydelse på tidsbestemmelsen er ligeledes et nyt og udvidende indlæg i værkets fornyelse.

Endelig bør det nævnes, at den nye udgave med hensyn til de fotografiske gengivelser er noget ganske enestående. Det er en oplevelse at gennemblade værket, bedre billedgengivelse og dermed skildring af historie og fund er det ikke muligt at give.

Det her foreliggende bind omfatter Stenalderen. De følgende, som kan ventes i hurtig rækkefølge, vil bringe bind om Bronzealderen og Jernalderen.

*   *   I få ord —   *

Mergelselskaberne

De danske Mergelselskabers årsmøde afholdes i år lørdag den 5. juli i Ringkøbing.

*

Norsk Hydros salgskontor i Danmark har skænket Landbohøjskolens jubilæumsfond 50.000 kr. og A/S Korn- og Foderstofkompagniet i Aarhus har sendt en check på 10.000 kr.

*

80 år

Den 13. juni bliver Hans Jensen, Tornumgaard ved Lintrup, 80 år. Fødselsdagen vil ikke få lov at gå uænsset hen, dertil har Hans Jensen for mange venner ikke alene på egnen, men ud over hele landet. I 1914 overtog han og hans hustru den store sandføgne og fattige gård, men først efter at Hans Jensen var kommet hjem fra krigsårenes soldatertjeneste kunne han tage fat. I dag står der en stor og statelig gård, et mønster og et eksempel for andre, som fortæller om Hans Jensens og hans hustrus evner og flid.

Hans Jensen i en af sine smukke løvtræ-læplantninger.

Hvor før sandet lå i driver, står der nu læhegn og plantninger, og Hans Jensen hævder, hvor han kan få lov at tale om det, at det er plantningsarbejdet, der har skaffet ham den store medgang. Det var Hans Jensen, der for mange år siden formede ordene, at en times arbejde med læhegnet betalte sig bedre end en times arbejde i roerækken. Og det var ham, der ved et møde om læplantning i Sønderjylland for en snes år siden bad taleren fra Hedeselskabet bringe Stauning en hilsen. »Fortæl ham«, sagde Hans Jensen, »at nok fik vi genforeningen i 1920, men det er plantningssagen og Hedeselskabets arbejde i Sønderjylland, der har gennemført genforeningen.«

Hans Jensen er hædret på mange måder, bl. a. med plantningsforeningernes sølvbæger. Han er en glad mand, fordi han og hans hustru — som han desværre mistede for få år siden — altid har evnet at gavne og glæde andre. Uselvisk og hjælpsom, er de to udtryk, der bedst karakteriserer ham, — det vil navnlig de unge, der har haft berøring med hjemmet på Tornumgaard, kunne fortælle om.

*

Afdelingsleder ved Det forstlige Forsøgsvæsen, forstkandidat H. A. Henriksen har fået antaget en afhandling: »Sitkagranens vækst og sundhedstilstand i Danmark« til forsvar for den jordbrugsvidenskabelige doktorgrad.

Forsvaret finder sted fredag den 20. juni 1958 kl. 14 på Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

*

Den 5. forstlige Verdens-Kongres vil blive afholdt i Seattle i U. S. A. den 29. august—16. september 1960.

*

A/S Ashøje plantage ved Hurup har holdt generalforsamling. Driftsregnskabet balancerede med 23.265 kr. og udviste et underskud på 8898 kr., der skyldtes anlæg af et vandværk til 11.426 kr.

*

Udnævnt til amtsvandinspektør i Haderslev

Distriktsbestyrer V. Lindebo Hansen, der den 1. november overtog afdøde distriktsbestyrer Th. P. Nielsens stilling som leder af Hedeselskabets kontor i Haderslev, har nu også overtaget Th. P. Nielsens stilling som amtsvandinspektør, idet Haderslev amtsråd har ansat ham i denne stilling fra den 1. marts.

*

Bibliografien over dansk skovbrugs litteratur fuldendt

I 1952 udsendte den forstlige forsøgskommission 1. halvbind af »Den danske skovbrugslitteratur 1926—1945« og nu er 2. halvbind udsendt. Tilsammen omfatter de 500 store bogsider. Dette kæmpearbejde — en fortsættelse af A. Oppermann og V. Grundtvigs »Den danske Skovbrugslitteratur indtil 1925« — er gennemført og bragt til afslutning af redaktør, forstkandidat Poul A. Hauberg, der vil høste megen anerkendelse og tak for en bibliografi, der i så høj grad har været tiltrængt og — sukket efter.

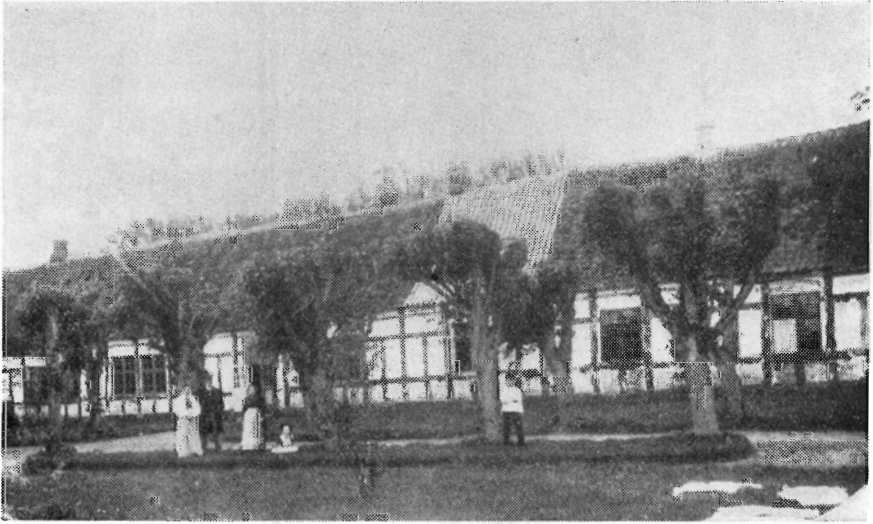
Første halvbind var en alfabetisk del og andet halvbind er den tilsvarende systematiske del suppleret med en redegørelse for systemet og et emneregister. Hele værket er lettilgængeligt og danner sammen med bibliografien for tiden før 1925, der udkom i 1935, en håndbog af overordentlig værdi. Enhver, der søger efter kilder til viden om dansk skovbrug og emner i tilknytning hertil, vil være sikker på i disse bøger at finde svarene.

Det lyder næsten utroligt, at værket for tiden før 1925 kan erhverves for 10 kr., og de sidste 2 halvbind for 25 kr., således at den samlede bibliografi over dansk skovbrugslitteratur kun koster 35 kr. ialt. Det er da også kun muliggjort ved meget store tilskud fra offentlige fond og legater. Det er Statens forstlige Forsøgsvæsen, Springforbi, værket kan bestilles hos.

*

Lidt historie om Trend

I 1885 blev Lars Hansen ansat som inspektør og leder af driften på Gunderupgaard i Strandby-Farsø kommune, hvortil der da hørte omkring 2000 tdr. ld. hede. Landmandsbanken var blevet ejer af den store ejendom, idet den tidligere ejer, Weinchenck havde forbygget sig og ikke kunne klare sig. Kort efter blev Lars Hansen kaldt til København af Landmandsbankens dygtige leder, etatsråd Isaac Glückstadt, der ville høre inspektørens mening, om man skulle istandsætte og påny igangsætte gårdens

Gunderupgaards hovedbygning, fot. ca. 1900.

store, men standsede brændevinsbrænderi. »Det vil blive dyrt og risikabelt at begynde igen med brænderiet«, svarede inspektøren. »Hvorfor ikke bringe pengene og risikoen i opdyrkning og beplantning af de store heder og sætte Landmandsbanken et smukt mindesmærke ved plantning. Det er bedre at se skoven gro end at se fulde folk!« Det kunne Glückstadt ikke stå for, og i en lang årrække tilplantedes der derefter årligt ca. 100 tdr. ld. hede, ialt i inspektør Lars Hansens tid over 1200 tdr. ld. Det er de arealer, der nu bl. a. hører under Trend og ejes af Kong Frederik d. IX.

Historien kan iøvrigt suppleres. I en årrække indbød Glückstadt en række kendte finansmænd, bl. a. Wallenberg fra Sverige og Frølander fra Norge til jagter under Georg Morvilles ledelse på Gunderupgaard, og de fine besøg vakte megen opmærksomhed på egnen, således at fru Lars Hansen engang fik en lidt for spids bemærkning om al fornemheden. »Ja«, sagde fru Hansen flot og slog ud med hånden, »engang kommer kongen nok også.« At kongen skulle blive ejer, var der ingen der drømte om.

Inspektør Lars Hansen og hustru er hædrede i Kongenshus Mindepark.

*

Lantbrukshögskolan i Uppsala har udsendt en oversigt over »Statens jordbruksforsök« gennem 50 år. Det er blevet en såre interessant beretning om det svenske landbrugs udvikling.

*

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

CUPRINOL

MOD

FORRAADNELSE OG SVAMP

CUPRINOL er afprøvet og godkendt af saavel Statsprøveanstalten i København som Statens Provninganstalt i Stockholm og er det første Imprægneringsmiddel, der af Boligministeriet er blevet godkendt til Brug ved statsstøttet Boligbyggeri.

CUPRINOL er altid en Garanti for den størst mulige Effektivitet paa Konserveringens Omraade.

Forlang Redegørelse og Vejledning.

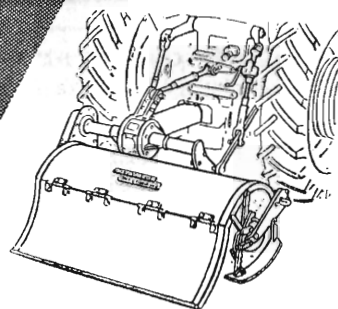
AKTIESELSKABET

KYMEIA

GLENTEVEJ 61 - KØBENHAVN NV - C. 7516 - 7517

UDVID
landbrugsarealet
med

HOWARD
ROTAVATOR

- den kendte Rotorkultivator.

Til alt landbrugsarbejde forår og efterår. Til svære opgaver og hurtig kultivering. Udryd kvikgræs.

Priser og brochurer sendes gerne på forlangende.

Langreuters, Gl. Kongevej 3,
København V, *Hilda 1090.

Altid prima røde drænrør

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterer følgende værker:

A/S Lysbro Teglværker
De Forenede Teglværker,
Lysbro
Bøgild Teglværk, Lysbro
Vinderslevgaard Teglværk
Paarup Teglværk

Bjødstrup Teglværk
Gjern Teglværk
Visgaard Teglværk
Højriis Teglværk, Ikast
De forenede Midtjydske
Teglværker, Herning

STRYG elektrisk...

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

AALBORG
AKVAVIT

Brostrøm^s Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S **Gammelgaard
Teglværk**

Telefon 187 - Skive

Røde DRÆNRØR

fra 2"—12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Vestjysk Trælasthandel

Varde
Betonvarefabrik

H. Kunø og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør

(drænrør)

efter Ingf. normer

FORLANG TILBUD

CARLO MORTENSEN

Bogtrykkeri & kartonnage

✱

Telefon 355 . Viborg

Aktieselskabet

GYRO

Skive Jernstøberi
og Maskinfabrik

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR
imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

gi'r Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseri. Tlf. Aalborg 21288.

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun △ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvalitet
Forlang tilbud

LOMBORG'S PLANTESKOLE

GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret katalog
sendes gratis
på forlangende

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle △ mærkede rør føres

Altid leveringsdygtig

RATIN, Virginiavej 7, Kbhvn. F. Tlf. Go. *9880

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602
Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk . . . . . Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

af *C. M. Christensen, Aarhus*

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 273 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

FORLANG TILBUD

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—13

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 19—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Philipsen & Hall [^]/_s

Sct. Mathiasgade 88 . Viborg

Elektriske anlæg

Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk

pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner

Kontor

Dannebrogsgade 22, Aarhus

Telefon * 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

Brug **RANDERS**
REB

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Tårnsilosten

Drænrør

Baumadæk

Tagsten

Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG

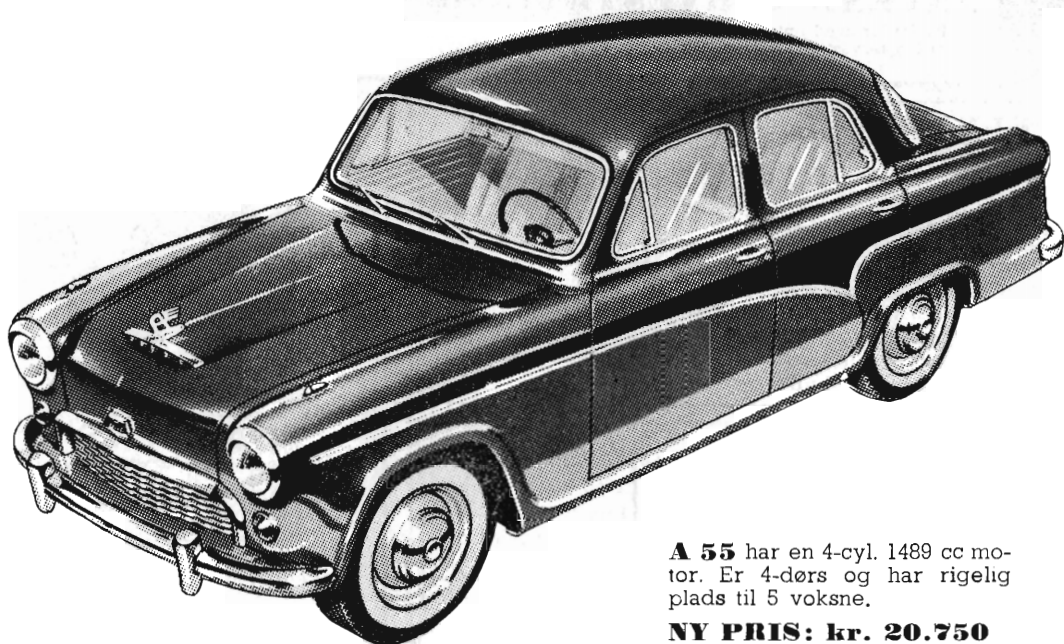
Telefon 265 - 546

Drænrør

2" — 15"

Mursten - Tagsten

E. DALGAARD SØRENSEN [^]/_s
AARHUS TELF. 573 00

A 55 har en 4-cyl. 1489 cc motor. Er 4-dørs og har rigelig plads til 5 voksne.

NY PRIS: kr. 20.750
+ lev. omkostninger.

EEN GANG AUSTIN - ALTID

Austin

A 35 er en lille vogn med nogle ganske fantastiske køreegenskaber. Den kraftige 948 cc motor yder 34 hk og kører let 17-19 km på literen. Der er rigelig plads til 4 voksne.

NY PRIS: kr. 14.505
+ lev. omkostninger.

Tal med nærmeste Austin-forhandler om en prøvetur, eller send kuponen ind og få gratis alle nærmere oplysninger.

**12 MAANEDERS
FABRIKSGARANTI**

Siden den første Austin kom til verden for ca. 50 år siden, har der altid stået nimbus om Austins navn. Austin har været indbegrebet af bil i alle dets betydninger, smuk i linierne, stabil i enhver retning og med køreegenskaber, som ikke overgås af andre.

KUPON Send omg. alle oplysninger om

H. T. 10/6

A 35 A 55 A 95 (sæt x i ønskede rubrik)

Navn .....

Adresse .....

Indsendes til

DE FORENEDE AUTOMOBILFABRIKER A/S
Odense